

Handläggare:
Per-Ove Mattsson
08 508 18 148

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2017-12-14

Lokalt inriktat arbete för att förebygga och motverka kriminalitet och drogmissbruk bland ungdomar

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden uppdrar åt förvaltningen att under en period av två år i projektform genomföra ett lokalt inriktat arbete för att förebygga och motverka kriminalitet och drogmissbruk bland ungdomar enligt förvaltningens förslag.
2. Nämnden uppdrar åt stadsdelsdirektören att besluta om förfrågningsunderlag avseende upphandling av extern ungdomsinsats enligt förvaltningens förslag och att därefter genomföra upphandlingen, fatta upphandlingsadministrativa beslut och tilldelningsbeslut samt teckna avtal med leverantör.
3. Nämnden uppdrar åt stadsdelsdirektören att teckna eventuella samverkansöverenskommelser med Familjebostäder och andra parter om samarbete och finansiering av insatsen.

Kerstin Sandström
stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har på nämndens uppdrag i årets verksamhetsplan granskat Skarpnäckslyftet i syfte undersöka möjligheterna att göra något liknande i Farsta.

En framgångsfaktor i Skarpnäckslyftet har varit Stiftelsen På Rätt Väg och dess uppsökande och relationsskapande insatser samt aktivering med ungdomar och unga vuxna i riskzon. Arbetet sker på kvällar och helger och inom fasta ramar samt med ett tydligt förhållningssätt och strukturerat upplägg.

Förvaltningen föreslår att nämnden ger förvaltningen i uppdrag att upphandla en liknande resurs för att komplettera och utveckla det existerande arbete och samarbete som pågår för att stödja ungdomar i riskzon i stadsdelsområdet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen beställare – äldreomsorg, funktionsnedsättning, individ och familj inklusive socialpsykiatri.

Bakgrund

Enligt stadsdelsnämndens verksamhetsplan 2017 ska förvaltningen, med det arbete som bedrivits i Skarpnäck, kallat Skarpnäckslyftet, som förebild utreda förutsättningarna för en liknande satsning i Farsta.

Förvaltningen har utifrån detta uppdrag tittat närmare på arbetet i Skarpnäckslyftet. Ett flertal personer som haft centrala uppgifter där eller följt arbetet mycket nära har intervjuats. Förvaltningen har också läst de utvärderingar som Ersta Sköndals högskola genomfört.

Intervjuer har även gjorts med ett antal personer som företräder olika verksamheter i Farsta, både externa och interna inom förvaltningen, vilka fått ge sin bild av läget i stadsdelsområdet gällande trygghet och ungdomsproblem.

Förvaltningen har också inventerat de befintliga resurser och samarbeten som finns inom förvaltningen och med externa aktörer i stadsdelsområdet.

Avslutningsvis har förvaltningen gjort en sammanfattning och en analys över vad som framkommit i intervjuer och inventeringar.

Arbetet har sammanställts i en rapport som redovisas i bilaga till detta tjänsteutlåtande.

Sammanfattning av rapporten

Skarpnäck

Skarpnäcksliftet är ett samarbete mellan främst stadsdelsförvaltningen i Skarpnäck, det kommunala bostadsbolaget Stockholmshem och polisen. Samarbetet initierades som ett gemensamt projekt och 2015 införlivade Skarpnäcks stadsdelsnämnd sin del i projektet i förvaltningens ordinarie verksamhet.

Det övergripande målet har hela tiden varit att ge stöd till ungdomar och öka känslan av trygghet hos invånarna.

Upprinnelsen till projektet var att Stockholmshem hade problem med ungdomar som ägnade sig åt viss kriminalitet och uppträdde störande på allmänna platser, vilket skapade otrygghet bland de boende i området. Med anledning av detta startade bolaget en ungdomsgård för att fånga upp dessa unga vuxna och erbjuda sunda fritidsaktiviteter. Samtidigt hade stadsdelsförvaltningens sociala barna- och ungdomsvård sett ett ökat behov av att placera ungdomar på HVB-hem på grund av droger och kriminalitet.

Stockholmshem hade svårigheter att driva ungdomsgården och efter att ha inlett ett samarbete med stadsdelsförvaltningen kom man överens om att förvaltningen skulle ta över driften av gården. Ett poliskontor startades också i Skarpnäck vid denna tid och ett nära och mycket tätt samarbete initierades mellan bostadsbolagen Stockholmshem och Svenska Bostäder, stadsdelsförvaltning och polis.

Så småningom anlätades även Stiftelsen På Rätt Väg. Det är brandmän i 50-årsåldern som utanför sitt ordinarie arbete bedriver verksamhet för att stödja ungdomar och unga vuxna med olika svårigheter. Stiftelsen fick i uppdrag att dels arbeta uppsökande och driva en ungdomsgård för äldre ungdomar, dels att rekrytera, utbilda och arbetsleda ungdomar som utsetts till områdesvärdar med uppgift att vara uppsökande och trygghetsskapande i området.

När det gäller resultatet och effekter av samarbetet och insatserna inom ramen för Skarpnäcksliftet finns inga säkra svar. Dock har resultat från trygghetsmätningar om befolkningens upplevda trygghet som gjorts visat att känslan av trygghet ökat i jämförelse

med tidigare mätningar. Stadsdelsförvaltningens behov av att placera ungdomar på HVB-hem har också minskat även om antalet placeringar fluktuerat en del under åren.

Bland intervjupersonerna, som mer eller mindre aktivt varit inblandade i Skarpnäckslyftet, förekommer många olika uppfattningar om verksamheten och samarbetet. Överlag är de flesta övertygade om att det varit och är en framgångsrik verksamhet, även om de intervjuade lyfter fram olika faktorer som bidragande till att det varit lyckosamt. Det täta, smidiga och respektfulla samarbetet i såväl styrgrupp som operativ projektgrupp framhålls av många, liksom att det fanns flera eldsjälur bland de som samarbetade. Stiftelsen På Rätt Vägs insatser och arbetssätt med de äldre ungdomarna framhålls också som ett vägvinnande koncept liksom Stockholms shems aktiva medverkan och dess ekonomiska stöd. Flera framhäver även polisens aktiva roll i samarbetet som en framgångsfaktor.

Farsta

Ett antal företrädare för bostadsbolag, polis och stadsdelsförvaltning i Farsta har också intervjuats om hur man uppfattar bilden i Farsta avseende problem bland ungdomar som skapar otrygghet.

Förhållandena i Farsta är relativt likartade Skarpnäcks. Dock finns det fler platser i Farsta där problem med otrygghet och utagerande ungdomar förekommer. När det gäller problembild och utvecklingsbehov avseende stöd till ungdomar och ökad trygghet är svaren från de intervjuade i många delar likartade, men det förekommer vissa nyansskillnader. Det finns en viss samstämmighet om att känslan av otrygghet och rädsla är mer framträdande på några platser i stadsdelsområdet och att dessa områden uppvisar en högre grad av brottslighet. Dessa platser finns i Farsta, Farsta strand, Fagersjö och Hökarängen.

Det finns också en enighet om att det är vissa ungdomar i olika gruppkonstellationer, mellan 12 och 25 år, med negativ och aggressiv attityd, som utmärker sig och står för mycket av problemen. I dessa grupperingar förekommer handel med narkotika, personrån, skadegörelse, inbrott och trafikrelaterad brottslighet. Misshandel och hot om våld är något som också i olika grad förekommer bland dessa ungdomsgång.

Den lägesbild som finns i samverkansöverenskommelsen mellan stadsdelsförvaltning och polis beskriver sammantaget samma problem i Farsta, även om flera av de intervjuade vill framhålla viss specifika inslag som tydligare än andra i vissa områden.

När det gäller utvecklingsbehov framhålls att det behövs ökat samarbete mellan myndigheter och civilsamhälle, fler vuxna som är ute och rör sig på kvällar och helger, fler aktiviteter för ungdomar, särskilt äldre ungdomar och att socialtjänst och fritid finns ute i området kvällar och helger.

En genomgång av befintliga resurser och samlingsinsatser för att stötta ungdomar och öka tryggheten i Farsta stadsdelsområde har också genomförts inom ramen för undersökningen. Bilden som framkommer är att det finns ett pågående och relativt frekvent arbete och samarbete mellan olika myndigheter och verksamheter för att ge olika former av stöd till ungdomar. Det förekommer även flera olika aktiviteter och samarbeten mellan lokala aktörer som syftar till att öka känslan av trygghet på olika platser i området. Detta lokala samarbete förekommer såväl på ledningsnivå som på operativ nivå. Övergripande finns även lokala Brå, Brottsförebyggande rådet, där i stort sett samtliga viktiga lokala aktörer finns representerade, inkluderat representanter från stadsdelsnämnden.

En utmaning, som flera intervjuade pekar ut när det gäller samarbetet, är att ungdomsgruppen som behöver ges stöd dels innehåller ungdomar från 12 till 25 år, dels består av ungdomar som riskerar dras in i kriminalitet och droger och ungdomar som redan har utvecklat en kriminell identitet och ett missbruk.

Det rör sig således om ett brett åldersspann, allt från barn till myndiga personer och ungdomar som kommit olika långt i karriären när det gäller kriminalitet och missbruk. Inte sällan består grupperna som vistas i olika riskmiljöer ute i området av både äldre och yngre ungdomar, där det inte är ovanligt att de äldre utnyttjar de yngre. Utmaningen består i att få till ett samarbete där insatser som primärt syftar till att endera skapa trygghet eller stöd till ungdomar i riskzon agerar ihop på olika sätt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Enligt förvaltningen finns det lärdomar att dra av Skarpnäckslyftet. Dock handlar det inte om att rakt av kopiera en lösning i ett område till ett annat område. Det handlar mer om att, med hänvisning till hur behovet ser ut i Farsta, välja något av det som varit verkningsfullt i Skarpnäck, något som bedöms kunna tillföra ett mervärde för Farstas befintliga arbete med trygghet och stöd till ungdomar.

Förvaltningen anser, med hänvisning till lärdomar från Skarpnäck och den behovsbild som gäller i Farsta, att det krävs ett par övergripande insatser för att bryta den destruktiva och oroande trenden inom målgruppen i Farsta och vända utvecklingen åt rätt håll, både för berörda individer och för det omgivande samhället. Dels behövs en specifik uppsökande och relationsskapande ungdomsinsats riktad mot unga vuxna, dels en ökad koordination av det befintliga samarbetet som pågår i området.

Det finns behov av en särskild stöd- och uppsökandeinsats för att fånga in och arbeta mer fokuserat med de äldre ungdomarna, 18 till 25 år, en liknande typ av specifik ungdomsinsats som funnits inom Skarpnäckslyftet och som utförts av Stiftelsen På Rätt Väg. Denna specifika insats, riktad mot unga vuxna, har varit ett mycket uppskattat inslag i Skarpnäck. Stiftelsens förankring utanför myndighetssfären och förmåga att smälta in i samarbetet med förvaltningarna har visat sig vägvinnande. Stiftelsen besitter kompetens och ett tydligt förhållningssätt och upplägg för att fånga upp, stödja och aktivera gruppen unga vuxna, vilket visat sig fungera mycket bra. Inte minst deras strukturerade och genomtänkta arbete med att inrätta områdesvärdar som rekryteras bland ungdomarna har varit mycket framgångsrikt.

Det visade sig också i Skarpnäck att ungdomarna såg upp till och respekterade brandmännen, vilket varit positivt då många av dessa ungdomar har en stor misstro mot myndighetspersoner och kontorspersonal.

Den stöd- och uppsökandeinsats som förvaltningen tänker sig ska arbeta aktivt framför allt i Farsta strand och Farsta centrum. Den ska också svara för driften av en lokal i något av områdena med ordnade aktiviteter för målgruppen. Lokalen ska inte betraktas som en fritidsgård utan mer en samlingsplats för unga vuxna med syfte att erbjuda stöd och vissa ordnade aktiviteter, individuellt

och i grupp. Verksamheten ska även rekrytera och utbilda ungdomar i riskzonen och erbjuda dem arbete som områdesvärdar med trygghetsskapande och uppsökande uppdrag i området.

Insatsen ska även samarbeta med fältassistenter, social insatsgrupp (SIG, för unga vuxna) vid vuxenenheten, fritiden, Familjebostäder och polisen utifrån aktuell lägesbild och behov.

Den skulle även kunna vara ett stöd för trygghetsvandrare och finnas som en tillgänglig resurs även för samarbetsforum SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid) i de fall grundskole-ungdomar hänger ihop med unga vuxna och visar upp olika former av problembeteende.

Att komplettera befintlig verksamhet med en sådan extern insats måste dock föregås av en upphandling. Finansieringen av denna typ av insats bör, enligt förvaltningen, också delas mellan nämnden och andra samarbetspartners som, baserat på erfarenheterna från Skarpnäckslyftet, sannolikt kommer att ha stor vinning av insatsen. Förvaltningen vill också försöka få till stånd en samverkansöverenskommelse med Familjebostäder rörande samarbetet och finansiering av insatsen.

För att denna insats ska fungera optimalt och komplettera befintlig ungdoms- och trygghetsskapande verksamhet i stadsdelsområdet behöver det samarbete som pågår enligt samverkansöverenskommelsen mellan polisen och stadsdelsförvaltningen och även i övrigt utvecklas ytterligare.

En lärdom från Skarpnäckslyftet är att det, för att skapa en jordmån för framgångsrikt samarbete, behövs aktiva samarbetsforum med relativt tät mötesfrekvens, där det förekommer ett kontinuerligt informationsutbyte, snabbt kan tas initiativ och genomföras gemensamma och synkroniserade insatser utifrån en gemensam målbild. Under förutsättning av nämndens beslut avser förvaltningen att utse en speciell koordinator för att utveckla samarbetet internt och externt.

Förvaltningen anser att föreslagen ungdomsinsats och utvecklingsarbete ska drivas i projektform under två år och ska delvis finansieras med de demokratimedel som finns avsatta i ordinarie budget. Insatsen ska utvärderas efter två år för att se om

det finns anledning till förlängning. Det fortlöpande arbetet och resultaten redovisas för nämnden i tertiärrapporter och verksamhetsberättelse, vid behov även i separata lägesrapporter.

Förvaltningen föreslår att nämnden uppdrar åt förvaltningen att under en period av två år i projektform genomföra lokalt inriktat arbete för att förebygga och motverka kriminalitet och drogmissbruk bland ungdomar enligt förvaltningens förslag.

Nämnden föreslås vidare uppdra åt stadsdelsdirektören att besluta om förfrågningsunderlag avseende upphandling av extern ungdomsinsats och att därefter genomföra upphandlingen, fatta upphandlingsadministrativa beslut och tilldelningsbeslut samt teckna avtal med leverantör.

Nämnden föreslås slutligen uppdra åt stadsdelsdirektören att teckna eventuella samverkansöverenskommelser med Familjebostäder och andra parter om samarbete och finansiering av insatsen.

Bilaga

Förvaltningens rapport om lokalt inriktat arbete för att förebygga och motverka kriminalitet och droger bland ungdomar